OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

21.5.2025

Lakivaliokunnalle

K 1/2025 vp Hallituksen vuosikertomus 2024 - Oikeusministeriön lausunto lakivaliokunnan ehdotuksesta hyväksytyistä lausumista

Oikeusministeriö täydentää hallituksen vuosikertomuksessa 2024 esitettyä seuraavasti:

Ympäristövastuut konkurssissa
HE 221/2018 vp – EV 311/2018 vp

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee konkurssipesän ympäristövastuuta koskevat säännökset, joissa otetaan tasapainoisesti huomioon sekä velkojien oikeus maksun saantiin, että ympäristöperusoikeuden näkökohdat.

Valtioneuvosto on teettänyt VN TEAS -selvityksen sääntelymallien vertailusta julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssissa. Selvitys on julkaistu ja se on ollut lausuntokierroksella 31.1.2025 asti. Lausuntoyhteenvedon laatiminen ja palautteen arviointi on parhaillaan käynnissä. Päätöstä jatkovalmistelusta ei ole vielä tehty.

Maalittaminen
HE 226/2020 vp – EV 97/2021 vp

> Eduskunta edellyttää, että viipymättä selvitetään ja arvioidaan lainsäädännön muutostarpeet maalittamiseen puuttumisen tehostamiseksi rikosoikeudellisin keinoin sekä valmistellaan tarvittavat lakiehdotukset ja ohjeet niin, että maalittamisen uhrin asemaa vahvistetaan.

Uhrin aseman parantamista rikosprosessissa valmistelemaan asetettavan työryhmän ehdotusten on tarkoitus valmistua 31.5.2026 mennessä.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä koskeva uudistus
HE 109/2021 vp – EV 34/2022 vp

1.Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä koskevan uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia sekä antaa asiasta lakivaliokunnalle selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä koskevan uudistuksen ja mahdollisen positiivista luottotietorekisteriä koskevan uudistuksen keskinäistä toimivuutta ja yhteisvaikutuksia sekä antaa asiasta lakivaliokunnalle selvityksen viimeistään neljän vuoden kuluttua positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotosta.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii Ulosottolaitoksen lisämäärärahatarpeista maksuhäiriötietojen säilytysaikoja koskevan uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.

1. Tilastoaineistoon perustuva selvitys on edennyt aikataulun mukaisesti ja oikeusministeriö on käynnistänyt asiaan liittyvän jälkiarviointihankkeen (OM016:00/2025). Selvityksen sisältöön on lisätty positiivista luottotietorekisteriä koskeva analyysi kevään 2024 ja syksyn 2025 väliseltä ajanjaksolta. Lisäksi virkatyönä tehtävä selvitys tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisteröidyn oikeuksien toteutumisen osalta on käynnistetty. Selvitysten valmistuttua ministeriöllä on tarkoitus laatia julkaisu vuoden 2026 kuluessa ja toimittaa selvitys lakivaliokunnalle syyskaudella 2026.

2. Taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen siirtämiseen liittyvä hallituksen esitys (HE 43/2025 vp) annettiin eduskunnalle 8.5.2025. Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain jälkiarviointia koskevan hankkeen suunnittelu on käynnistetty. Rekisterin vaikutuksia velkaantumiseen arvioidaan lyhyemmällä aikavälillä jo luottotietolain muutosten jälkiarvioinnin yhteydessä (ks. edellä).

Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta
VNS 13/2022 vp- EK 84/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä ja ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin oikeudenhoidon rahoitusvajeen korjaamiseksi lisäämällä olennaisesti oikeudenhoidon pysyviä määrärahoja selonteossa VNS 13/2022 vp esitettyjen resurssitarpeiden perusteella vaalikaudet ylittävällä, kestävällä ja pitkäjänteisellä tavalla.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi laajapohjaisella kokoonpanolla tehtävän selvityksen lakimieskoulutuksen lisäämistarpeista ja -mahdollisuuksista sekä muunto- ja täydennyskoulutuksen kehittämisestä selonteosta VNS 13/2022

vp ilmenevään oikeudenhoidon henkilöstön koulutus- ja rekrytointihaasteeseen vastaamiseksi. Hankkeesta ja sen etenemisestä tulee antaa lakivaliokunnalle kirjallinen selvitys vuoden 2023 loppuun mennessä. Myös rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia tulee selvittää samassa yhteydessä tai erikseen.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimiin selonteossa VNS 13/2022 vp esitettyjen lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden jatkotyöstämiseksi ja toteuttamiseksi. Toimenpiteiden valmistelua, etenemistä ja vaikuttavuutta tulee seurata aktiivisesti ja tarkoin.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle syyskuun 2026 loppuun mennessä uuden kokonaisvaltaisen selonteon oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä ja tarvittavista toimenpiteistä selonteossa VNS 13/2022 vp esitetyt toimenpiteet sekä oikeudenhoidon rekrytointi- ja koulutushaasteet huomioiden. Selonteossa tulee arvioida myös oikeusvaltioon liittyviä yleisempiä, periaatteellisempia kysymyksiä sekä oikeuden saatavuuteen liittyviä sisällöllisiä kysymyksiä kuten myös oikeudenhoidon EU:n ja kansainvälisen tason liittymiä.

1. -Oikeudenhoidon rahoitusta on lisätty pysyvästi 75 milj. eurolla vuodessa tehdyillä kehyspäätöksillä. Vaalikauden säästöpäätöksin oikeusministeriön hallinnonalan määrärahaa on vähennetty pysyvästi 27,5 milj. eurolla, minkä lisäksi kesäkuussa 2025 päätetään 130 milj. euron toimintamenoleikkausten kohdentumisesta eri hallinnonaloille.

Lisäksi näyttää siltä, että poliisi on tehostanut toimintaansa lisäresursoinnin myötä ja syyttäjille saapunee käsiteltäväksi tänä vuonna huomattavasti enemmän asioita kuin edellisenä vuonna.

2. Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen selvitys lakivaliokunnalle lakimieskoulutuksen lisäämistarpeista ja mahdollisuuksista on annettu eduskunnalle joulukuussa 2023. Juristien koulutustarpeet oikeudenhoidon alalla -selvitys on julkaistu syyskuussa 2024, mutta sen pohjalta ei ole vielä toteutettu merkittäviä uudistuksia. Rikosseuraamuslaitos on toimittanut maaliskuussa 2025 ehdotuksensa rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmäuudistuksesta oikeusministeriölle ja ehdotus on oikeusministeriön tarkasteltavana

3-4. Oikeusvaltion takeet ja oikeuslaitoksen kehittäminen -työryhmässä eli ns. Oikeuslaitostyöryhmässä on käsitelty ja tehty ehdotuksia oikeudenhoidon selonteon toimenpide-esitysten eteenpäin viemiseksi sekä myös selontekoa laajemmin ehdotuksia suomalaisen oikeudenhoidon kehittämiseksi

Oikeusministeriö on käynnistänyt maaliskuussa 2025 uuden selonteon valmistelun ja hallitus antaa eduskunnan lausuman mukaisen selonteon eduskunnalle syyskuun 2026 loppuun mennessä

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 ja 8 b pykälän muuttaminen
HE 201/2022 vp – EV 240/2022 vp

Eduskunta edellyttää, että oikeuden saatavuuden parantamiseksi hallitus ryhtyy pikaisesti uusiin lainsäädännöllisiin- ja muihin toimenpiteisiin riita-asian oikeudenkäynneistä aiheutuvien kustannusten ja prosessikynnyksen alentamiseksi sekä selvittää

toimia, joilla voidaan tukea riita-asian asianosaisten taloudellisia mahdollisuuksia vastata oikeudenkäynnistä aiheutuvista kustannuksista.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaan varmistetaan riittävät resurssit tuomioistuimille asunto-osakeyhtiöiden ja asuntojen vuokrauksen riita-asioiden käsittelyyn sekä otetaan käyttöön pienten riita-asioiden menettely (mm. häädöt). Valmistelua varten asetetun työryhmän mietintö on valmistunut ja ollut lausuntokierroksella. Jatkovalmistelu on käynnissä oikeusministeriössä. Tarkoitus on antaa hallituksen esitys eduskunnalle syysistuntokaudella 2025.

Pakkokeinolain ja esitutkintalain muutokset ja vaikutusten seuraaminen HE 217/2022 vp – EV 305/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja arvioi mahdolliset yhteydenpidon rajoittamisen valvontaan liittyvät lainsäädännön muutostarpeet ja tuo tarvittaessa asiaa koskevat lainmuutokset eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pian.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ylimääräisen tiedon käyttämistä koskevien muutosten vaikutuksia ja kohdentumista vakavuusasteeltaan erilaisiin rikoksiin ja tarvittaessa tarkastelee sääntelyn muutostarpeita.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja arvioi ampuma-aserikoksen lisäämistä rikoksiin, joiden selvittämisessä ylimääräistä tietoa voidaan käyttää ja tuo selvityksen perusteella tarvittavat lainmuutokset eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pian.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja arvioi, onko jälkikäteen ilmoitettavan paikkaan kohdistuvan etsinnän kaltaiselle sääntelylle tarvetta erityisesti vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan näkökulmasta ja tuo selvityksen perusteella tarvittavat lainmuutokset eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pian.

Pakkokeinolain muutostarpeiden arviointia koskeva työryhmä asetettiin 13.2.2025 (VN/21297/2023) ja työryhmän työ on käynnissä (toimikausi 1.3.2025-31.5.2027). Työryhmän tehtävänä on arvioida pakkokeinolain muutostarpeita ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Pakkokeinolain lisäksi muutokset voivat koskea erityisesti johdonmukaisuussyistä myös muuhun lainsäädäntöön tarvittavia muutoksia. Työryhmä tehtävä toteutetaan vaiheistetusti jakautuen kahteen eri vaiheeseen.

Suunniteltuna ensimmäisen vaiheen arvioituna aikatauluna on hallituksen esityksen saattaminen eduskuntaan käsiteltäväksi maaliskuun 2026 aikana. Ensimmäisessä vaiheessa muutostarpeita arvioitaessa huomiota tulee kiinnittää erityisesti hallitusohjelman pakkokeinolakia koskeviin kirjauksiin. Lisäksi tulee tarkastella vangitsemisen edellytyksiä koskevia säännöksiä ottaen huomioon ratkaisu KKO 2024:20.

Toisessa vaiheessa tehdään laaja-alaisempaa muutostarpeiden arviointia. Muutostarpeiden arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti eduskunnan kannanottoihin ja laillisuusvalvontaratkaisuihin sekä oikeuskäytännössä esiin nousseisiin kysymyksiin.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta
HE 130/2024 vp – EV 153/2024 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa ja kehittää vanhempien, perheiden sekä lähisuhdeväkivallasta epäiltyjen ja uhrien tukea ja palveluja sekä palveluihin ohjausta samoin kuin huolehtii tuen ja palvelujen riittävästä rahoituksesta lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lähisuhdeväkivallan sovittelun kiellon soveltamista, toimivuutta ja vaikutuksia sekä antaa asiasta lakivaliokunnalle selvityksen vuoden 2028 loppuun mennessä. Seurata tulee muun muassa lähisuhdeväkivallan sovittelun kiellon vaikutuksia uhrien asemaan ja uhrien kokemuksia lainmuutoksesta sekä lähisuhdeväkivaltarikosten epäillyille ja uhreille tarjolla olevien palvelujen riittävyyttä ja yhdenvertaista saatavuutta, resursointia samoin kuin palveluihin ohjaamisen toteutumista käytännössä. Myös vaikutuksia lapsiin on seurattava. Lisäksi seurata tulee lähisuhdeväkivaltarikosten käsittelyssä ja käsittelymäärissä eri rikosprosessiketjun vaiheissa tapahtuvia muutoksia sekä poliisille, syyttäjille ja tuomioistuimille osoitettujen määrärahojen riittävyyttä. Niin ikään vaikutuksia lähisuhdeväkivaltarikosten sovitteluun muutoin kuin sovittelulainmukaisessa menettelyssä tulee seurata samoin kuin vaikutuksia tällaisia sovintoja koskeviin viranomaiskäytäntöihin sekä etenemiseen rikosprosessissa.

1. Hallitus antoi alkuvuodesta 2025 eduskunnalle esityksen laiksi rikosuhrimaksusta annetun lain muuttamisesta (HE 220/2024 vp). Eduskunnan hyväksymä laki on tarkoitus esitellä vahvistettavaksi viikolla 24. Lain kaavailtu voimaantuloajankohta on 1.1.2026. Maksujen korottamiseen liittyen tuloarviota momentilta 12.39.01 tullaan tarkistamaan vuoden 2026 talousarvioesityksessä. Vastaavasti rikosuhrimaksulain rajaaman tuottojen käyttötarkoituksen johdosta valtion maksamat siirtomenot momentilta 25.01.50 kasvaisivat vuodesta 2026 lukien.

   Oikeusministeriö on myöntänyt Rikosuhripäivystykselle 100 000 euroa valtioavustusta lähisuhdeväkivallan uhrien auttamiseen ja tuen kehittämiseen. Hankkeessa (2025-2026) otetaan huomioon lakimuutos lähisuhdeväkivallan sovittelukiellosta.

   Uhripoliittisen toimenpideohjelman tukipalveluiden rahoitusta koskeva työryhmän ehdotus valmistui alkuvuodesta. Ehdotusta ei ole toistaiseksi julkaistu.

   Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia. Työryhmän toimikausi on 7.5.2025–28.2.2026. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa tällä hallituskaudella.

Hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskeva lainsäädäntö sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antaminen HE 241/2020 vp – EV 111/2021 vp

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi rikoslain 40 luvun virkarikossäännösten ja rikoslain ulkopuolisten virkavastuusäännösten kokonaisarvioinnin sekä arvioinnin pohjalta valmistelee tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

11. Tarvittavat lainsäädäntömuutokset on tarkoitus toteuttaa samassa yhteydessä, kun korruptiontorjuntadirektiivin täytäntöönpanon edellyttämät muutokset tehdään, todennäköisesti rikoslain 40 lukuun. Korruptiontorjuntadirektiivin neuvottelut ovat vielä kesken.

Muiden lausumien osalta oikeusministeriöllä ei ole lisättävää siihen, mitä hallituksen vuosikertomuksessa 2024 on todettu.

Susanna Siitonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö